

WaterPeilingen

Nummer 45

VWG Nieuwsbrief 15 maart 2025

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

Algemeen:

Het bestuur vergadert in mei 2025.

Bestemming excursies:

2025 zal in het teken staan van de watersnood op 3, 4 en 5 februari 1825 waarbij delen van Nederland rond de Zuiderzee zwaar werden getroffen maar ook in Denemarken en Duitsland schade heeft aangericht. De bedoeling is om naar Friesland (Voorjaar) te gaan en in het najaar naar Hasselt.

Nb: 2025 is ook het lustrumjaar van SSF/ VWG, er is een lustrumbijeenkomst in voorbereiding.

Op 5 juni is de VoorjaarsExcursie.

In 2026 zal er in de excursies aandacht worden besteed aan de overstroming van de grote rivieren.

Het voornemen is om aandacht te besteden aan de bouw van het nieuwe gemaal in Hardinxveld-Giessendam en in het najaar iets verder naar het oosten aan het thema klimaatadaptatie en land- en tuinbouw.

Bovendien zal in juni 2026 de vaarexcursie in Maastricht opnieuw worden aangeboden.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman; Excursiecommissie.

Algemeen:

Veel lezingen en herdenkingen rond '1825' zijn er inmiddels op tal van plaatsen gehouden. Toch zullen er ook in de komende maanden nog exposities te zien zijn rond dit herdenkingsjaar naar aanleiding van die watersnoodramp in februari nu 200 jaar geleden.

De belangstelling is soms boven verwachting, meer dan eens moet worden geconstateerd dat er steeds meer aandacht komt voor de regionale geschiedenis. Tegelijkertijd wordt '1825' ook aangegrepen om een spiegel voor te houden: wat ging er toen mis en wat kan er nu opnieuw mis gaan. Dat er belangstelling was voor het themanummer TWG 2024 heeft de VWG bij een breder publiek onder de aandacht gebracht.

Inmiddels is de expositie in het Stadsmuseum van Harderwijk beëindigd. In de tekst op een van de banners werd verwezen naar een aanwezige gevelsteen in de Smeepoort niet ver van het museum vandaan. Wie bij de Smeepoort staat ziet twee dingen: het huidige IJsselmeer op steenworpafstand en begrijpt dat het zeewater met gemak de binnenstad van Harderwijk werd ingestuwd. In de straten moet het water 1 meter hoog hebben gestaan.

(afb. gevelsteen Smeepoort Harderwijk, ve).

Het tweede is een beschadigde steen met een bijna onleesbaar geworden tekst. Deze steen is een verwijzing moeten zijn naar '1825'. De tekst: 'Hoogte van de watervloed op den .. februari 1825 tot onder deze steen.'

Nu zijn er meer overstromingen geweest, de andere stenen in de Smeepoort zijn daar stille getuigen van. Het is jammer dat de bedoelde steen niet gerestaureerd is. De beschadigde steen zal voor de meeste passanten geen aanleiding zijn om even stil te staan om te zien wat er staat en wat zich hier heeft afgespeeld in het verleden.

Helaas is dat het lot veel meer stenen; op deze manier glijdt het verleden langzaam maar zeker steeds een beetje verder weg. De vraag is in de meeste gevallen wie is er verantwoordelijk voor het onderhoud van in dit geval de Smeepoort en dus de steen? Ongetwijfeld is het een Rijksmonument en dan is de gemeente de aangewezen instantie om de poort in stand te houden, dat zal ook met regelmaat gebeuren. Het materiaal van de steen vraagt echter om regelmatig onderhoud en zeker in dit jaar had het zo moeten zijn dat de steen er weer spic en span bij had gestaan.

Ook in WP 46 van april keert de watersnoodramp van 1825 nog een keer terug.

Voor wie NRC leest: rond 12 maart heeft er een artikel in gestaan van Jan Verhagen over het graven van kanalen. Nederland heeft 6.500 km. aan gegraven kanalen en vaarten, voor een belangrijk deel hebben volgens Verhagen daar de Romeinen een begin mee gemaakt. Vervoer over water was betrouwbaar en je kon grotere hoeveelheden per schip vervoeren dan met paard en wagen op dat moment mogelijk was.

Voor wie geen abonnement heeft: in veel bibliotheken is deze krant te vinden bij een leestafel.

Unie van Waterschappen (Den Haag)

Op 6 maart bracht Natuurmonumenten een rapport naar buiten over de stand van zaken in elf van natuurgebieden en de kwaliteit van het water. Er is sprake van vervuiling, verdroging en verzuring in deze elf gebieden die verspreid over Nederland zijn gekozen van het oppervlakte- en grondwater. De Unie van Waterschappen onderschrijft het belang van het rapport en stelt dat waterschappen al heel veel in het werk stellen om de waterkwaliteit en -kwantiteit te verbeteren.

Er zal ook met industrie, landbouw en de Rijksoverheid samengewerkt moeten worden om het beoogde kwaliteitsdoel te halen.

Rijkswaterstaat

Nieuwe zoutdam bij de Zeesluis van IJmuiden van invloed op de werking van het gemaal en het waterpeil op het Noordzeekanaal en het Amsterdam-Rijnkanaal.

Bij iedere schutbeweging van de nieuwe sluis in het Noordzeekanaal komt er een grote hoeveelheid zoutwater van de Noordzee mee naar binnen en stroomt het kanaal in. Om de aanvoer van zout zeewater terug te dringen is de zoutdam aangelegd. Na een proefperiode die eind vorig jaar begon blijkt dat de zoutdam zorgt voor een lager waterpeil in het Binnenspuikanaal waardoor het gemaal niet volledig gebruikt kan worden en op volle capaciteit kan draaien.

Voorlopig kunnen schepen gebruik blijven maken van de Noordersluis waardoor de Zeesluis minder vaak geopend hoeft te worden om een schip naar binnen of buiten te schutten.

Onderzoek van Deltares moet uitwijzen hoe de zoutdam gebruikt kan gaan worden zonder dat er nadelige effecten optreden op de beide kanalen en het gemaal optimaal gebruik kan worden.

Zandsuppletie nodig bij de Hondsbossche duinen. In de komende twee maanden zal er 1,2 miljoen m³ zand in de vooroever van de Hondsbossche duinen worden aangevoerd bij Camperduin en Petten. Door de stroming van het zeewater en de wind komt het zand richting duinenrij. In 2015 zijn de duinen aangelegd om de ‘harde’ van de Hondsbossche en Pettemer zeekering te vervangen. De kustlijn die is ontstaan erodeert echter sneller dan vooraf werd gedacht en daarom is een periodieke aanvulling nodig.

Samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorder Kwartier zoekt RWS nu naar mogelijkheden om het beheer en behoud van de duinenrij tegen aanvaardbare kosten uit te blijven voeren.

Windturbines bij Kinderdijk

De provincie Zuid Holland ziet af van het plaatsen van 240 meter hoge windturbines in de directe nabijheid van de 19 poldermolens van Kinderdijk en de Hollandse Waterlinie. In de Alblasserwaard waren welk zoeklocaties maar omdat de visuele schade dermate groot is vallen die nu af. Windturbines van deze hoogte zijn tot in de verre omtrek te zien en doet daarom afbreuk aan het imago van het Unesco Werelderfgoed van Kinderdijk.

(Nb het zou vrijwel onmogelijk worden om nog een foto te maken van de poldermolens zonder een windturbine mee te nemen, ve).

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle).

Nieuw gemaal Galgenrak en renovatie van een gemaal Streukelerzijl in de Gennerdijk iets ten zuidoosten van Hasselt. Het nieuwe gemaal Galgenrak moet in 2027 gereed zijn en daarna kan worden begonnen met de renovatie van gemaal Streukelerzijl. Het water stroomt van het Galgenrak naar het Zwarte Water.

Waterschap Rijn en IJssel (Doetinchem)

Meekijken met de livestream naar de vispassage in de Oude IJssel bij Doesburg kan sinds deze week. De verwijzing naar de livestream is te vinden op de site van het waterschap. De vispassage is ook fysiek te bezoeken door een afspraak te maken via het VVV kantoor in Doesburg. Deze vispassage wordt ook genoemd in het wekelijks journal van de visdeurbel in Utrecht bij de Weerdsluis in de Kromme Rijn.

Als ‘Limburg 2021’ in de Achterhoek had plaatsgevonden. Het waterschap heeft samen met de Veiligheidsregio, de gemeenten en provincie een onderzoek laten doen naar de mogelijke gevolgen van een bui zoals die in juli 2021 in Limburg is gevallen. In Limburg viel er in het zuiden rond Valkenburg in 48 uur tijd 200 mm neerslag. Voeg daarbij afvoer van water uit België en Duitsland en al dat extra water samen veroorzaakte grote schade.

Voor dijkgraaf Hein Pieper is het niet zozeer de vraag of maar hooguit wanneer zo’n bui zal gaan vallen in andere delen van Nederland..

De gevolgen voor de Achterhoek zouden in dat geval groot zijn, een gebied van 600 km² zal getroffen worden, het water kan er tenminste een week blijven staan en dus voor overlast zorgen.

Er zijn twee mogelijkheden onderzocht als de grond al verzadigd is en als de bui zal vallen in een droge periode. Vooral langs de Oude IJssel waar Doetinchem ligt zijn de gevolgen groot evenals rond Borculo en Lochem waar de Berkel stroomt.

De eerste resultaten zijn afgelopen maand gepresenteerd, voor het gebied rond Arnhem en de stad zelf zal dit volgende maand plaatsvinden.

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (Amsterdam)

Bij gemaal de Ruiters in de Vinkenveense plassen is de eerste vislift. Vissen kunnen nu naar de Geuzensloot in Amstelland.

Bij de aanleg van een nieuwe aansluiting op de A-27 bij Hilversum was minder ruimte nodig dan vooraf gedacht. Hierdoor bleef 35 hectare over, dit gebied is nu ingericht als waterberging. Bij de oplevering van het project plaatsten zes vertegenwoordigers van de deelnemende partijen: RWS, Provincie Noord-Holland, Gemeente Hilversum, Vitens, Goois Landschap en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht een boom.

Hoogheemraadschap van Delfland (Delft)

Dijkgraaf Piet Hein Daverveldt vraagt zijn in nieuwste blog af of Nederland en daarmee ook de inwoners van Delfland voorbereid zijn op een calamiteit van grotere omvang. De hulpdiensten en samenwerkende bestuurders kunnen zich wel bekwamen in het oefenen van allerlei scenario's maar zijn de inwoners zich bewust van de mogelijke gevaren en dreigingen die plaats kunnen vinden. Of leeft dat niet in het bewustzijn van de gemiddelde Nederlander. Dat er veranderingen plaatsvinden is onmiskenbaar: de klimaatdoelen van Parijs lijken niet meer haalbaar, de aarde warmt daardoor sneller op dan afgesproken dat heeft gevolgen voor de zeespiegelstijging en dat kan niet zonder gevolgen blijven voor een gebied dat beneden N.A.P. ligt. Aanpassen van de leefstijl zou daarom een noodzaak zijn en geen vrijblijvende vraag meer of we dat willen doen maar er serieus mee aan de slag gaan. Het regelmatig beschadigd raken van kabelverbindingen geeft aan dat het dataverkeer kwetsbaar is geworden. Hoe kun je uitval van systemen op cruciale momenten voorkomen. Het is noodzakelijk om daar op alle niveaus over na te denken.

Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard (Rotterdam)

Op 12 maart is Pieter van de Stadt geïnstalleerd door de CdK van Zuid Holland als nieuwe dijkgraaf. Van de Stadt was burgemeester van de gemeente Lansingerland en is opvolger van Toon van der Klugt die kortgeleden met pensioen is gegaan.

Op 31 maart is er een bijeenkomst in het gebouw Amicitia, Raadhuisplein in Lekkerkerk om mee te denken over de inrichting van de Krimpenerwaard. Het gaat om natuur, agrarisch gebruik en hoe deze functies passen in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard.

Waterschap De Dommel (Boxtel)

Het waterschap kampt met de gevolgen van twee kletsnatte jaren 2023 en 2024. Normaal valt er 800 mm. neerslag in het gebied. In 2023 was dat 1180 mm en in 2024 1140 mm. op sommige plaatsen viel zelfs 1220 mm. neerslag. De grondwaterstanden zijn ook nu nog hoger dan normaal. Alleen een wat langere droge periode kan er voor zorgen dat het water weg kan stromen of verdampt. In Nederland valt gemiddeld 800 neerslag per jaar.

Waterschap Limburg (Roermond)

Het waterschap wil digitaal met inwoners van het Geuldal in gesprek om te weten welke mogelijkheden zij zien om wateroverlast in het Geuldal en de zijbeken van de Geul tegen te gaan of te voorkomen. Keuzemogelijkheden mogen zijn: maatregelen nemen die op een natuurlijke wijze passen in het landschap of mogen maatregelen ingrijpend zijn als ze de veiligheid dienen.

In 2027 zal een rapport worden gepresenteerd waarin de uitkomsten staan van de publieksraadpleging en de uitwerking daarvan.

Wie weet een antwoord op onderstaande vraag?

Op de website www.amiepedia.nl staat informatie opgenomen over de wijk Amby (vroeger een dorp, thans een wijk van Maastricht). Ik ben een van de leveranciers van teksten voor deze website. Als bewoner van Amby ben ik geïnteresseerd in Amby en probeer ik op basis van feiten te achterhalen of er in het verleden (zeven) bronnen hebben gelegen in Amby, Severenpark en omgeving. De verpleegkliniek, genaamd De Zeven Bronnen, is in Amby gevestigd en ontleend haar naam aan de mogelijke aanwezigheid van zeven bronnen in betreffende omgeving. Mijn interesse gaat uit naar rapporten, kaarten, brieven en andere formele documenten die betrekking hebben op de vraag "waren er ooit in Amby zeven bronnen en zo ja op welke locatie waren die dan?"

Amby, 8 februari 2025.

Chris van den Ende

Chris.vandenende53@gmail.com | 06-33 77 26 56

(overzicht van het rampgebied in Overijssel en Gelderland; Collectie Zuiderzeemuseum Enkhuizen)

Data

Exposities 1825:

Giethoorn, Binnenpad 52; Olde Maat Uus tot eind maart

Kampen, Stadsarchief tot 15 september

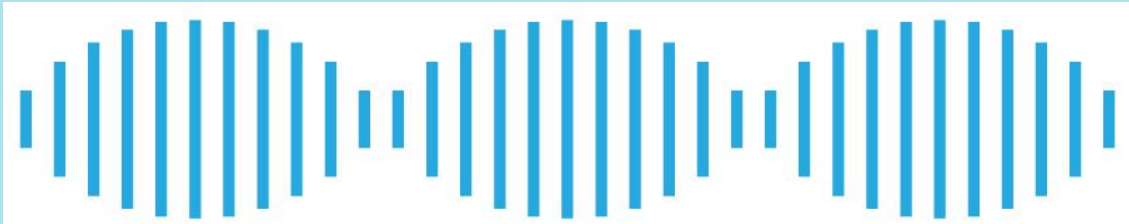
Nunspeet: Noord-Veluws museum; Winckelweg 17 a

NB de datum van deze tocht is verplaatst naar Zaterdag 16 mei.

10 jaar Netwerk Water Heritage; een jubileum viering met een interessant programma, zie uitnodiging onderstaand.

Deze digitale uitnodiging staat ook op de website van Netwerk Waterheritage voorzien van een 'aanmeldkноп'.

[View this email in your browser](#)

WaterHeritage

**Uitnodiging Netwerkdag 10 jaar Waterheritage
Excursie Noord-Holland - Wieringermeer
Zaterdag 29 maart 2025**

25 februari 2025

Beste watervrienden!

Waterheritage Netwerk bestaat 10 jaar. Dat vieren we met een feestelijke excursie langs bijzondere historische plaatsen in het Noorderkwartier op **zaterdag 29 maart 2025**. Deze dag organiseren we samen met de gemeente Hollands Kroon en diverse andere partners.

We verzamelen om 11.15 uur aan de Tolhuisweg 1, Amsterdam

Noord (vanaf CS met de pont over, dan nog 50 meter lopen). Vertrek per bus om 11.30 uur. We maken een reis door Noord-Holland, en zullen op een aantal historische of anderszins relevante plaatsen stoppen.

Willem van der Ham, biograaf van Cornelis Lely en maker van de tentoonstelling Zuiderzee in Beeld is reisleader en zal ons bestoken met interessante feiten en wetenswaardigheden.

Tussen 17.30 en 18.00 uur zijn we weer terug. Dan kaarten we nog even na met een drankje in de Tolhuistuin.

Onderweg wordt voor een kleine lunch gezorgd. Neem vooral zelf ook wat versnaperingen en iets te drinken mee.

Wij hebben er heel veel zin in! We hopen jullie ook.

Hartelijke groet,

Anne Schopman, Suzanne Loen, Arjan Conijn, Willem van der Ham, Karel Feenstra

Meld je gauw aan, want we hebben één bus en er kunnen 40 mensen mee. Laat in je mail weten of je eventueel nog een geïnteresseerde introduc e meeneemt.

4 april:

4 april: Werkgroep Stedengeschiedenis: bijeenkomst bij RCE Amersfoort; Smallepad aanvang 10.00 u begint met een excursie naar de binnenstad van Amersfoort waar gezocht wordt naar de oudste sporen van de stad.

Thema: Archeologie in de Stad.

Aanmelden en het volledige programma; te vinden op de site 'www.jvdn' van Jan van den Noort, 06 49706455.

17 april: Een bijeenkomst van STOWA en Waterschap Zuiderzeeland:

Geachte genodigde,

Op 17 april organiseert STOWA, de Dag van het Watererfgoed in het [Wortmangemaal-Lelystad](#) , **Oostvaardersdijk 32 Lelystad**, dit in samenwerking met Waterschap Zuiderzeeland die dit jaar haar 25-jarig bestaan viert.

Gedurende deze dag besteden we uitgebreide aandacht aan waterstaatkundig erfgoed en cultuurhistorie. We verkennen het belang van erfgoed, hoe we dit erfgoed kunnen behouden en wat ons waterstaatkundige verleden ons kan leren voor de huidige wateropgaven, zoals waterveiligheid en klimaatadaptatie.

Tijdens diverse presentaties gaan we dieper in op verschillende aspecten van erfgoedbehoud en het belang van samenwerking. Het doel van deze bijeenkomst is het uitwisselen van inzichten en ervaringen over de omgang met watererfgoed, waardoor we onze kennis kunnen verdiepen.

Een excursie maakt deel uit van de bijeenkomst, waarbij we het dieselgemaal in werking zullen zien en een bezoek brengen aan het werkeiland.

Deze dag is speciaal bedoeld voor beheerders van gemalen en ander watererfgoed, evenals technische medewerkers van waterschappen, er kunnen maximaal 50 personen deelnemen.

Datum	17 april 2025
Aanvang	09.30-start programma 10.00 uur
Aanmelden	Dag-van-het-Watererfgoed

Op het gemaal is beperkte mogelijkheid tot parkeren.

5 juni: VoorjaarsExcursie

3 oktober: NajaarsExcursie

2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten

2025: Waterschap Zuiderzeeland bestaat op 25 jaar, evenement op zaterdag 14 juni.

26 september 2025: 16 e Nationale Sluizendag in Drunen, in samenwerking met de gemeente Heusden en waterschap Aa en Maas. Nadere informatie volgt.

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926.

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.

2027: 750 jaar Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard.

2027: 25 jaar Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2029: Wetterskip Fryslân bestaat 25 jaar.

2030: VWG bestaat 40 jaar

2030: 175 jaar na de overstroming van de grote rivieren begin maart 1855.

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2030: De Wieringermeer bestaat 100 jaar

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

2033: in 1533 ontstonden de eerste waterschappen in Friesland, uiteindelijk werden dat er 1.500. Nu werkt het Wetterskip Fryslân (Leeuwarden) in de provincie, op de Waddeneilanden Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling en Vlieland en in een taartpuntje in de provincie Groningen.

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: **waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl** . Helaas komt het incidenteel voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Helaas komt het voor dat niet alle mailberichten ook op dit mailadres afgeleverd worden, bij twijfel: trek aan de bel of stuur het bericht met het verzoek om een bevestiging van aflevering/ ontvangst.

Vincent Erdin,
secretaris VWG
15 maart 2025